

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛІСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет права, публічного управління
та національної безпеки
Кафедра економічної теорії,
інтелектуальної власності та публічного
управління

Кваліфікаційна робота
на правах рукопису

СТРОКАТЮК ОКСАНА МИКОЛАЇВНА
(прізвище, ім'я, по батькові здобувача вищої освіти)

УДК: 351.72:343.81
(індекс)

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНИМ РЕСУРСНИМ
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯМ В ПЕНІТЕНЦІАРНІЙ СИСТЕМІ УКРАЇНИ
НА ПРИКЛАДІ ДЕРЖАВНОЇ УСТАНОВИ
«БЕРДИЧІВСЬКА ВИПРАВНА КОЛОНІЯ (№70)»
(тема роботи)

281 «Публічне управління та адміністрування»
(шифр і назва спеціальності)

Подається на здобуття освітнього ступеня магістр
кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень. Використання
ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне
джерело

О. М. СТРОКАТЮК
(підпис, ініціали та прізвище здобувача вищої освіти)

Керівник роботи
МОСІЄНКО Оксана Вікторівна
(прізвище, ім'я, по батькові)

кандидат економічних наук, доцент
(науковий ступінь, вчене звання)

Висновок кафедри економічної теорії, інтелектуальної власності та публічного управління

за результатами попереднього захисту: **СТРОКАТЮК Оксану Миколаївну**
допущено до захисту.

Протокол засідання кафедри економічної теорії, інтелектуальної власності та публічного управління № _____ від «_____» грудня 2023 р.

Завідувач кафедри економічної теорії, інтелектуальної власності та публічного управління

к.е.н., професор
(науковий ступінь, вчене звання)

_____ (підпис)

Валентина ЯКОБЧУК
(власне ім'я, прізвище)

«_____» грудня 2023 р.

Результати захисту кваліфікаційної роботи

Здобувач вищої освіти **СТРОКАТЮК Оксана Миколаївна** захистила
(прізвище ,ім'я, по батькові)

кваліфікаційну роботу з оцінкою:
сума балів за 100-бальною шкалою _____
за національною шкалою _____

Секретар ЕК

_____ -
(науковий ступінь, вчене звання)

_____ (підпис)

Настасія ПУГАЧОВА
(власне ім'я, прізвище)

АНОТАЦІЯ

СТРОКАТЮК О.М. Управління фінансово-економічним ресурсним забезпеченням в пенітенціарній системі України на прикладі державної установи «Бердичівська виправна колонія (№70). – Кваліфікаційна робота на правах рукопису. Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування» – Поліський національний університет, Житомир, 2023.

Управління фінансово-економічним ресурсним забезпеченням є процесом організації надходження, використання та проведення аналізу ефективності фінансово-економічних ресурсів. Пенітенціарна система відноситься до державного сектору управління. Процес управління регулює велика кількість нормативно-правових актів. Покращення показників управління залежить від якісного та результативного застосування закордонного досвіду в процесі реформування. Вивчається проблема ефективності управління фінансово-економічними ресурсами в пенітенціарній системі України. Проаналізовано теоретичні підходи до визначення особливостей управління фінансово-економічними ресурсами в пенітенціарній системі України та в окремій установі. Визначено реальні та потенційні загрози, практичні рекомендації щодо вдосконалення управління фінансово-економічними ресурсами в пенітенціарній системі України.

Ключові слова: управління ресурсами, фінансово-економічне забезпечення, державне управління, аналіз, нормативно-правові акти, загальний фонд, спеціальний фонд, бюджетні асигнування, Європейський суд з прав людини, реформування, закордонний досвід.

SUMMARY

STROKATIYK O. Management of financial and economic resource provision in the penitentiary system of Ukraine on the example of the state institution «Berdychiv correctional colony (№ 70)». - Qualification work on manuscript rights. Qualification work for obtaining a master's degree in specialty 281 «Public management and administration» - Polissia National University, Zhytomyr, 2023.

Management of financial and economic resource provision is a process of organizing the receipt, use and performance analysis of financial and economic resources. The penitentiary system belongs to the public sector of management. The management process is regulated by a large number of regulatory and legal acts. The improvement of management indicators depends on the high-quality and effective application of foreign experience in the reform process. The problem of the effectiveness of the management of financial and economic resources in the penitentiary system of Ukraine is studied. The theoretical approaches to determining the peculiarities of the management of financial and economic resources in the penitentiary system of Ukraine and in a separate institution are analyzed. Real and potential threats, practical recommendations for improving the management of financial and economic resources in the penitentiary system of Ukraine are identified.

Keywords: resource management, financial and economic support, public administration, analysis, regulations, general fund, special fund, budget allocations, European Court of Human Rights, reforms, foreign experience.

ЗМІСТ

ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНИМ РЕСУРСНИМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯМ В ПЕНІТЕНЦІАРНІЙ СИСТЕМІ УКРАЇНИ	7
1.1. Особливості управління фінансово-економічним ресурсним забезпеченням в пенітенціарній системі України	7
1.2. Нормативно-правове регулювання управління фінансово-економічним ресурсним забезпеченням в системі	11
1.3. Методи аналізу управління фінансово-економічним ресурсним забезпеченням в пенітенціарній системі України	14
Висновки до розділу 1	16
РОЗДІЛ 2. ДОСЛІДЖЕННЯ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНИМ РЕСУРСНИМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯМ В ПЕНІТЕНЦІАРНІЙ СИСТЕМІ УКРАЇНИ В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ	17
2.1. Особливості фінансово-економічного ресурсного забезпечення пенітенціарної системи України та її місце в бюджеті країни	17
2.2. Фінансування структурних одиниць пенітенціарної системи на прикладі державної установи «Бердичівська виправна колонія (№70)»	21
2.3. Фінансові втрати держави та падіння її престижності при неефективному управлінні фінансово-економічними ресурсами установ виконання покарань	27
Висновки до розділу 2	29
РОЗДІЛ 3. РЕФОРМУВАННЯ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНИМ РЕСУРСНИМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯМ ПЕНІТЕНЦІАРНОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ	30
3.1. Особливості закордонного досвіду управління фінансово-економічними ресурсами в пенітенціарній системі	30
3.2. Шляхи удосконалення системи управління фінансово-економічними ресурсами в пенітенціарній системі України	33
Висновки до розділу 3	39
ВИСНОВКИ	40
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	42
ДОДАТКИ	48

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Сучасна пенітенціарна система потребує негайного реформування, оскільки відсутність ефективного управління фінансово-економічними ресурсами ставить під загрозу виконання конкретних завдань та існування усієї системи. Комплексний підхід до дослідження дозволить запобігти неефективному використанню фінансово-економічних ресурсів, виявити чинники, що призводять до цього та усунути їх. Вивчення теоретичної характеристики здійснили такі науковці, як Архієреєва С. І., Азаренков Г. Ф., Іващенко Г. А., Карташов Є. Г., Матюхіна Н. П., Мосієнко О. В., Отенко І. П., Паршин Ю. І., Паршина О. А., Якобчук В. П.

Метою дослідження є вивчення особливостей управління фінансово-економічним ресурсним забезпеченням та аналіз умов та чинників, що впливають на достатнє фінансово-економічне ресурсне забезпечення і побудова теоретичної моделі удосконалення системи управління фінансово-економічним ресурсним забезпеченням пенітенціарної системи України. Зазначена мета дослідження передбачає вирішення наступних завдань:

- здійснити теоретичний аналіз проблеми управління фінансово-економічним ресурсним забезпеченням пенітенціарної системи України;
- здійснити емпіричне дослідження на основі літературних джерел та даних державної установи «Бердичівська виправна колонія (№70)» на предмет фінансово-економічного ресурсного забезпечення;
- сформувати теоретичну модель удосконалення системи управління фінансово-економічним ресурсним забезпеченням системи.

Об'єкт дослідження: основи управління фінансово-економічним ресурсним забезпеченням пенітенціарної системи в Україні.

Предмет дослідження: теоретико-методологічні основи дослідження управління фінансово-економічним ресурсним забезпеченням пенітенціарної системи в Україні.

Методи дослідження. Для виконання поставлених завдань використовується теоретичний метод (аналіз та узагальнення наукових літературних джерел) та емпіричний метод (спостереження, опис, вимірювання).

Перелік публікацій автора за темою дослідження. Основні теоретичні положення, висновки та рекомендації за темою дослідження викладені автором у 3 тезах доповідей на науково-практичних конференціях.

Елементи наукової новизни. Вперше досліджується управління фінансово-економічним ресурсним забезпеченням в пенітенціарній системі України та систематизовано нормативно-правову базу; встановлено, що управління фінансово-економічним ресурсним забезпеченням є передумовою результативного функціонування пенітенціарної системи України та впровадження реформ; сформовано теоретичну модель запобігання неефективному управлінню фінансово-економічним ресурсним забезпеченням в пенітенціарній системі України.

Практичне значення отриманих результатів полягає у визначенні теоретико-методологічних основ дослідження управління фінансово-економічним ресурсним забезпеченням в пенітенціарній системі України, які можуть бути використані у процесі функціонування та реформування пенітенціарної системи України.

Структура та обсяг роботи. Випускна кваліфікаційна робота містить вступ, три розділи основної частини та висновки до них, висновки, список використаних джерел та додатки. Основний текст роботи викладено на 37 сторінках. Список використаних джерел включає 41 найменування.

РОЗДІЛ 1.

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНИМ РЕСУРСНИМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯМ В ПЕНІТЕНЦІАРНІЙ СИСТЕМІ УКРАЇНИ

1.1. Особливості управління фінансово-економічним ресурсним забезпеченням в пенітенціарній системі України

Основною метою управління є організація взаємної діяльності людей, соціальних груп та установ, забезпечення координації та взаємодії між ними. Значення управління полягає у реалізації управлінського впливу на відповідні об'єкти. Можна визначити основні складові системи управління, а саме: суб'єкт управління; об'єкт управління та управлінський вплив [6, с. 5].

Оскільки, пенітенціарна система є частиною державного сектору, застосовується державне управління, що являє собою частину державної діяльності, основним призначенням якого є здійснення виконавчої влади. Державний характер полягає в тому, що в процесі управління реалізуються завдання, функції та інтереси держави, а для його здійснення створюються спеціальні органи – органи виконавчої влади, що діють у рамках закону та в межах визначених для них повноважень [16, с.14-15].

Такі органи входять до Державної кримінально-виконавчої служби України і як зазначено в статті 6 закону України «Про Державну кримінально-виконавчу службу України» «здійснює правозастосовні та правоохоронні функції і складається з центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері виконання кримінальних покарань, його територіальних органів управління, кримінально-виконавчої інспекції, установ виконання покарань, слідчих ізоляторів, воєнізованих формувань, навчальних закладів, закладів охорони здоров'я, підприємств установ виконання покарань, інших підприємств, установ і організацій, створених для забезпечення виконання завдань Державної кримінально-виконавчої служби України» [24].

Державна кримінально-виконавча служба – це не окрема юридична особа, а система, яка складається з окремих юридичних осіб [31].

Державне управління, об'єктом дослідження якого є діяльність органів влади, являє собою цілеспрямований, організаційний та регулятивний вплив на розвиток соціальних процесів та діяльність громадян з метою досягнення поставлених цілей та виконання функцій держави шляхом реалізації державної політики через діяльність органів державної влади [6, с. 6-7].

Державне управління забезпечує систематично здійснюваний цільовий вплив держави на суспільство, на стан і розвиток суспільних процесів, на свідомість, поведінку та діяльність особи, з метою виконання державної політики, сформоване політичною системою та закріплене на законодавчому рівні для забезпечення оптимального функціонування та полягає в організаційному впливі на суспільні відносини в економічній, соціально-культурній, адміністративно-політичній сферах та здійснюється шляхом залучення державно-владних повноважень [7, с.9].

Як виду державної діяльності, державному управлінню притаманні характерні риси, що випливають із його сутності: загальнодержавний характер; спрямованість на виконання Конституції України та законів; юридично-владний, виконавчо-розпорядчий характер; організаційний зміст; цілеспрямованість; безперервне здійснення [16, с.14-15]. Сучасне управління та адміністрування повинно спиратись на систему певних методів – це сукупність способів, прийомів та засобів державного впливу на соціально-економічний розвиток країни [37].

Методи управління поділяються за формами і засобами впливу. За формами впливу класифікуються на прямі і непрямі методи. Методи прямого впливу впливають безпосередньо на діяльність суб'єктів економічної системи. Методи непрямого впливу регламентують поведінку суб'єктів через створення певних умов, які змушують, мотивують їх через економічні інтереси в потрібному державі напрямку. По засобам впливу методи поділяються на правові, адміністративні, організаційні та економічні [6, с.15-16].

Якобчук В.П., Ходаківський Є.І. та Литвинчук І.Л. зазначили, що «публічність зменшує методи прямої дії за допомогою яких держава безпосередньо втручається в економічні процеси, а саме зменшує частку інструментів які діють через держзамовлення, надання субсидій, субвенцій, дотацій, через ліцензування та квотування економічних процесів, фіксоване ціноутворення основних товарів та послуг тощо» [37].

Якщо дивитись під іншим кутом, то в умовах демократизації суспільства, децентралізації економіки, розширення повноважень ринку та ступеня публічного управління зростає значення методів непрямой дії. Зазначимо, що непрямі методи державного регулювання економіки являють собою сукупність опосередкованих засобів державного впливу на діяльність суб'єктів економіки (система правових та економічних методів). Держава впливає на економічні процеси опосередковано – через регулювання поведінки суб'єктів ринку, наприклад, надає пільги. Характерними методами непрямого регулювання є податкова, бюджетна, грошово-кредитна, інвестиційна, інноваційна, амортизаційна, структурна, інформаційна економічна політика [37].

Ефективне управління фінансово-економічним ресурсним забезпеченням держави та пенітенціарної системи зокрема забезпечує економічну безпеку держави. Економічна безпека держави є складною і багатоплановою конструкцією. При здійсненні державного управління повинен застосовуватися комплекс показників, які дозволять здійснювати моніторинг та аудит під час реалізації державної політики управління економічною безпекою [5].

Характерною рисою управління ресурсним забезпеченням в установі Державної кримінально-виконавчої системи є те, що її діяльність регулює Бюджетний кодекс України. Відповідно до статті 2 Бюджетного кодексу України, «бюджетні установи – це органи державної влади, органи місцевого самоврядування, а також організації, створені ними у встановленому порядку, що повністю утримуються за рахунок відповідно державного бюджету чи місцевого бюджету. Бюджетні установи є неприбутковими» [4].

Ефективність господарської діяльності бюджетної установи, як і інших підприємств, залежить від ресурсного забезпечення, яке дозволяє здійснювати безперервно господарювання. Важливо зосередити увагу на питаннях власної економічної стабільності і безпеки. Необхідно мати безперервне ресурсне забезпечення, що допоможе установі забезпечувати високий рівень конкурентоспроможності, платоспроможності та стійкості [33]. Також важливо знати джерела походження ресурсів, механізми їх акумулювання та використання їх для забезпечення безперервної діяльності. Застосування конкретних ресурсів, їх важливість і черговість використання залежать від функції конкретного ресурсу, кінцевої мети його застосування, рівня прийняття рішень, умов їх реалізації і законодавства в даний момент [34].

Діяльність Державної кримінально-виконавчої служби України підкріплена забезпеченням, що здійснюється центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері виконання кримінальних покарань за державні кошти. Відповідно до статті 24 закону України «Про Державну кримінально-виконавчу службу України», «фінансування діяльності Державної кримінально-виконавчої служби України здійснюється за рахунок коштів Державного бюджету України та інших джерел, передбачених законом» [24].

Саме завдяки ефективному управлінню фінансово-економічними ресурсами пенітенціарної системи, усі покладені завдання на неї будуть виконанні результативно, господарська діяльність буде раціональною та безперервною, відбудеться позитивна динаміка застосування ресурсів. Фінансово-економічне забезпечення пенітенціарної системи лежить в основі реформування та забезпечує стабільність її роботи. Фінансові ресурси мають тенденцію до закінчення, без них ні одна система не зможе існувати, тому важливо професійно застосовувати засоби та механізми управління ними, знаходити шляхи їх відновлення, робити все можливе задля їх постійного цільового використання.

1.2. Нормативно-правове регулювання управління фінансово-економічним ресурсним забезпеченням в системі

Конституція України є правовою основою, головним документом, що регулює функціонування пенітенціарної системи України. Стаття 92 Конституції України встановлює, що виключно законами України визначається організація і діяльність установ і органів виконання покарань [10].

Закон України «Про Державну кримінально-виконавчу службу України» визначає правові основи організації та діяльності служби, визначає загальну структуру та чисельність персоналу та забезпечення діяльності та фінансування [24]. Закон України «Про чисельність Державної кримінально-виконавчої служби України» регулює загальну чисельність персоналу, який забезпечує діяльність установ виконання покарань, слідчих ізоляторів [29].

Згідно статті 2 Кримінально-виконавчого кодексу України, кримінально-виконавче законодавство України складається з цього Кодексу, інших нормативно-правових актів, а також міжнародних договорів, що ратифіковані в Україні [13]. Порядок обліку особистих грошей, цінностей і речей осіб, які тримаються в установах виконання покарань та слідчих ізоляторах, а також виданого їм речового майна наказом Міністерства юстиції України від 23.08.2013 № 1782/5, контролює питання обліку особистих грошей, цінностей, речей, а також виданого речового майна засудженим [27].

Незамінне місце в системі нормативно-правових актів, що регулюють управління фінансово-економічними ресурсами, займає Закон України «Про запобігання корупції», який визначає правові та організаційні засади функціонування системи запобігання корупції в Україні, зміст та порядок застосування превентивних антикорупційних механізмів, правила щодо усунення наслідків корупційних правопорушень.

Особливе місце посідає Бюджетний кодекс України, а саме: «Бюджетним кодексом України регулюються відносини, що виникають у процесі складання, розгляду, затвердження, виконання бюджетів, звітування про їх виконання та

контролю за дотриманням бюджетного законодавства, і питання відповідальності за порушення бюджетного законодавства, а також визначаються правові засади утворення та погашення державного і місцевого боргу» [4]. Вагоме місце бюджетного законодавства займає Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16 липня 1999 року № 996-XIV, що «визначає правові засади регулювання, організації, ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності в Україні» [20]. Для забезпечення безперервної діяльності функціонування та господарювання кожної структурної одиниці пенітенціарної системи застосовують Закон України «Про Державний бюджет України» на відповідний рік. В ньому зазначені загальні суми видатків на діяльність пенітенціарної системи країни.

Пенітенціарна система є частиною державного сектора, тому зазначено у статті 2 Закону України «Про управління об'єктами державної власності», що «законодавство про управління об'єктами державної власності складається з цього Закону, Господарського кодексу України, Податкового кодексу України, Закону України «Про захист економічної конкуренції», постанови Кабінету Міністрів України від 19.06.2007 № 832 «Про затвердження Порядку здійснення контролю за виконанням функцій з управління об'єктами державної власності та критеріїв визначення ефективності управління об'єктами державної власності», інших законів України, що можуть встановлювати особливості управління окремими об'єктами державної власності або їх видами, та інших нормативно-правових актів з питань управління об'єктами державної власності [30].

Важливе місце для забезпечення господарської діяльності та надходжень коштів спеціального фонду займає Постанова КМУ «Про затвердження переліку платних послуг, які можуть надаватися органами та установами Державної кримінально-виконавчої служби» від 8 серпня 2007 року №1017, що затверджує «перелік платних послуг, які можуть надаватися органами та установами виконання покарань, слідчими ізоляторами (їх виробничими майстернями і підсобними господарствами) та іншими установами Державної

кримінально-виконавчої служби, що утримуються за рахунок бюджетних коштів» [26].

Розпорядження Кабінету Міністрів України від 16 грудня 2022 р. № 1153-р «Про схвалення Стратегії реформування пенітенціарної системи на період до 2026 року та затвердження операційного плану її реалізації у 2022-2024 роках» регулює та контролює процес реформування пенітенціарної системи, є конкретним планом дій в цьому процесі [28].

Новим та сучасним для пенітенціарної системи є наказ Міністерства юстиції України «Про затвердження Порядку проведення експериментального проекту щодо платної послуги з надання поліпшених побутових умов та харчування особам, узятим під варту, в слідчих ізоляторах Державної кримінально-виконавчої служби України» від 06 травня 2020 № 1587/5, який пропонує «механізм проведення експериментального проекту щодо платної послуги з надання поліпшених побутових умов та харчування особам, узятим під варту, в слідчих ізоляторах» [25].

Для врегулювання нормативних документів був розроблений проект закону України «Про пенітенціарну систему» [31]. Акцент у проекті Закону України приділяється гарантіям та соціальному захисту осіб рядового і начальницького складу пенітенціарної системи (грошове забезпечення, медичне обслуговування, житлове забезпечення, пенсійне забезпечення, безкоштовний проїзд тощо) [31].

Зміна нормативно-правової основи діяльності пенітенціарної системи приведе до індивідуалізації системи покарань та розширення переліку видів покарань, альтернативних позбавленню волі, що сприятиме зменшенню кількості осіб у місцях несвободи, забезпечить виправлення правопорушників без ізоляції від суспільства та заощадить відповідні бюджетні кошти [31]. Необхідно прийняти профільний закон про пенітенціарну систему, який відповідно до Концепції має стати рушійною силою для впровадження реформ.

1.3. Методи аналізу управління фінансово-економічним ресурсним забезпеченням в пенітенціарній системі України

Основою дослідження ефективності управління фінансово-економічним ресурсним забезпеченням в пенітенціарній системі України є застосування певних методів аналізу. Ця інформація може бути потрібна будь-яким користувачам для прийняття рішень або формування висновків про результати роботи Державної кримінально-виконавчої служби.

Методом аналізу можна назвати системний комплексний підхід до дослідження результатів діяльності господарюючих суб'єктів, виявлення і вимірювання суперечливого впливу на них окремих факторів, узагальнення матеріалів аналізу у вигляді висновків і рекомендацій на основі обробки спеціальними прийомами всієї наявної інформації про результати цієї діяльності [17, с.10]. Аналіз проводиться з використанням системного підходу [18, с.11].

До основних методів аналізу можна віднести [18, с.24-25]:

✓ *Горизонтальний аналіз*, що характеризується порівнянням показників з даними минулих років, де визначається зміна абсолютних величин за аналізований період (абсолютне відхилення, темп зростання, темп приросту).

✓ *Вертикальний аналіз* являє собою подання інформації у вигляді відносних показників структури, де визначається питома вага кожного показника в його загальному підсумку.

✓ *Факторний аналіз* являє собою метод комплексного вивчення і вимірювання впливу факторів на величину результативних показників, де застосовують методи ланцюгових підстановок, абсолютних різниць, індексний метод, метод балансового узагальнення.

✓ *Метод фінансових коефіцієнтів* являє собою зіставлення абсолютних показників, який застосовують для аналізу платоспроможності, стійкості, рентабельності, ділової активності.

✓ *Трендовий аналіз* являє собою визначення майбутнього стану організації на основі стійких трендів [18, с.24-25].

Діяльність Державної кримінально-виконавчої служби України постійно піддається аналізу для здійснення контролю, оскільки відбувається процес її реформування. Відповідно до абзацу першого частини третьої статті 26 Бюджетного кодексу України, організацію внутрішнього контролю і внутрішнього аудиту та забезпечення їх здійснення у закладах та підвідомчих бюджетних установах покладено на розпорядників бюджетних коштів в особі їх керівників [4].

Основні засади здійснення внутрішнього контролю і внутрішнього аудиту та порядок утворення підрозділів внутрішнього аудиту визначаються Кабінетом Міністрів України, зокрема постановою КМУ від 28.09.2011 № 1001 «Деякі питання здійснення внутрішнього аудиту та утворення підрозділів внутрішнього аудиту», затверджено Порядок здійснення внутрішнього аудиту та утворення підрозділів внутрішнього аудиту і постановою КМУ від 12.12.2018 № 1062 «Про затвердження Основних засад здійснення внутрішнього контролю розпорядниками бюджетних коштів та внесення змін до постанови КМУ від 28 вересня 2011 року № 1001», затверджено Основні засади здійснення внутрішнього контролю розпорядниками бюджетних коштів [31].

Наказом Міністерства юстиції України від 11.01.2019 № 109/5 затверджено Інструкцію з організації внутрішнього контролю в системі Мін'юсту, яка охоплює елементи внутрішнього контролю, а саме: внутрішнє середовище, управління ризиками, заходи контролю, інформацію та комунікацію, моніторинг і документування та звітування [31].

Проведення аналізу діяльності пенітенціарної системи забезпечує отримання оперативної інформації про функціонування, ефективність та результативність, виявлення випадків порушень законодавства за різними напрямками, подальше усунення таких порушень або попередження їх та недопущення в майбутньому, щоб не допустити фінансові або матеріальні втрати, слугує основою для прийняття рішень.

Висновки до розділу 1

Якісне управління фінансово-економічними ресурсами пенітенціарної системи забезпечить ефективне та результативне виконання покладених завдань на неї. Господарська діяльність буде раціональною, стабільною та безперервною. Фінансово-економічне забезпечення пенітенціарної системи є фундаментом реформування та гарантує стабільність її роботи. Фінансові ресурси можуть закінчитися в будь-який час, а без них жодна система не зможе функціонувати. Важливо професійно впроваджувати засоби та механізми управління ними, знаходити шляхи їх відновлення, забезпечувати їх цільове використання. Звичні методи управління бюджетною установою мають бути удосконалені, маємо визначити нові варіанти управління, які б забезпечили ефективну діяльність.

В системі нормативно-правових актів, що регулюють діяльність пенітенціарної системи, є багато важливих та ключових законів та інших законодавчих документів. Важливо, щоб ці нормативно-правові акти завжди відповідали вимогам сучасності. Необхідний безперервний процес оновлення законодавства, що наблизить нас до європейських стандартів та заощадить відповідні бюджетні кошти. Зміни законодавства стануть рушійною силою для втілення реформ.

За допомогою проведення аналізу діяльності пенітенціарної системи, можна отримувати оперативну інформацію про діяльність, ефективність та результативність. Ми можемо не допустити фінансові або матеріальні втрати шляхом виявлення випадків порушення законодавства за різними напрямками. Необхідне безперервне усунення таких порушень або попередження їх та недопущення в майбутньому.

РОЗДІЛ 2.

ДОСЛІДЖЕННЯ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНИМ РЕСУРСНИМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯМ В ПЕНІТЕНЦІАРНІЙ СИСТЕМІ УКРАЇНИ В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ

2.1. Особливості фінансово-економічного ресурсного забезпечення пенітенціарної системи України та її місце в бюджеті країни

Питання фінансово-економічного ресурсного забезпечення пенітенціарної системи або Державної кримінально-виконавчої служби України, з початку проведення реформ, дуже важливе. Так як ця служба відноситься до державного сектору, то видатки на утримання враховані у бюджеті нашої країни. Для дослідження питання фінансово-економічного ресурсного забезпечення пенітенціарної системи, зазначимо, що відповідно до Бюджетного кодексу України «бюджет - план формування та використання фінансових ресурсів для забезпечення завдань і функцій, які здійснюються відповідно органами державної влади, органами влади Автономної Республіки Крим, органами місцевого самоврядування протягом бюджетного періоду [4].

Органом управління Державної кримінально-виконавчої служби України є Міністерство юстиції України, тому при дослідженні фінансово-економічного ресурсного забезпечення пенітенціарної системи України, необхідно дослідити фінансові можливості усього міністерства. Фінансово-економічні ресурси Міністерства юстиції України та Державної кримінально-виконавчої служби України – це лише невелика складова Державного бюджету України, які включають в себе доходи та видатки, тому ці дані необхідно дослідити. Відомо, що «доходи бюджету - податкові, неподаткові та інші надходження на безповоротній основі, справляння яких передбачено законодавством України (включаючи трансферти, плату за надання адміністративних послуг, власні надходження бюджетних установ)» [4]. Також необхідно зазначити, що «видатки бюджету – кошти, спрямовані на виконання бюджетних програм, передбачених відповідним бюджетом [4].

Розглянемо, на підставі даних Закону України «Про Державний бюджет України на 2021 рік» від 15 грудня 2020 року № 1082-IX [21], Закону України «Про Державний бюджет України на 2022 рік» від 2 грудня 2021 року № 1928-IX [22], та Закону України «Про Державний бюджет України на 2023 рік» від 3 листопада 2022 року № 2710-IX [23], загальні доходи країни як складову Державного бюджету України, визначимо розмір доходів бюджетних установ, які очікують отримати та закладено в Державний бюджет України, визначимо їх частку в сумі загальних доходів та проведемо порівняння даних за 2021-2023 роки (табл. 2.1).

Таблиця 2.1

**Доходи Державного бюджету України
протягом 2021-2023 років**

Код доходів	Найменування	2021	2022	2023
		тис.грн / %	тис.грн / %	тис.грн / %
25010000	Надходження від плати за послуги, що надаються бюджетними установами згідно із законодавством	38281301,9 / 3,18	42189491,2 / 2,72	45134278,9 / 3,25
25020000	Інші джерела власних надходжень бюджетних установ	259419,8 / 0,02	500424,5 / 0,03	425353,3 / 0,03
Разом доходів Державного бюджету України на звітний період		1206726126,3 / 100	1553029918,6 / 100	1390385786,0 / 100

В Державний бюджет України на 2022 рік закладено 346303792,3 тис.грн більше, ніж у 2021 році. Проте у 2023 році загальна сума доходів менша від 2022 року на 162644132,6 тис.грн. Звичайно, що це пов'язано з війною у нашій країні. У 2021 році доходи бюджетних установ становлять 3,2% від всієї суми, у 2022 році – 2,75%, у 2023 році цей показник покращився і становить 3,28%. Частка доходів бюджетних установ, які включені до розрахунку загальних доходів Державного бюджету за відповідний рік зовсім мізерна, що свідчить про неприбутковість цих установ та практично повне державне утримання.

Аналогічно проведемо аналіз видатків Державного бюджету України відповідно до кодів програмної класифікації видатків та кредитування

державного бюджету, що стосуються Міністерства юстиції України за загальним фондом протягом 2021-2023 років (табл. 2.2).

Таблиця 2.2

**Розподіл видатків Державного бюджету України
за загальним фондом протягом 2021-2023 років**

Код програмної класифікації видатків та кредитування державного бюджету	2021	2022	2023
	тис.грн / %	тис.грн / %	тис.грн / %
3601830	26267,3 / 0,2	0,0 / 0,0	0,0 / 0,0
3601250	25288,6 / 0,2	0,0 / 0,0	0,0 / 0,0
3601180	8791,4 / 0,1	0,0 / 0,0	0,0 / 0,0
3601170	582377,4 / 4,3	682377,4 / 5,05	552725,7 / 4,38
3601150	527395,0 / 4,1	527395,0 / 3,91	427189,9 / 3,38
3601070	314015,1 / 2,4	533439,8 / 3,95	391586,2 / 3,1
3601060	4800,0 / 0,5	4897,4 / 0,04	4190,0 / 0,03
3601030	742503,2 / 5,7	749699,0 / 5,55	750627,4 / 5,94
3601020	7057563,5 / 54,9	7267391,0 / 53,8	7356616,8 / 58,24
3601010	3547514,5 / 27,6	3734014,8 / 27,7	3149253,0 / 24,93
3601000 Апарат Міністерства юстиції України	12836516,0 / 100	13499214,4 / 100	12632189,0 / 100
3600000 Міністерство юстиції України	14061636,0 / 1,1	14767656,4 / 0,06	13658412,1 / 0,5
Разом видатків Державного бюджету України на звітний період	1278191697,0 / 100	2613137454,7 / 100	2783389517,5 / 100

Загальні видатки країни з 2021-2023 рік стрімко збільшуються, так, видатки 2023 року порівняно з 2021 роком зросли на 1505197820,5 тис.грн. Проте, видатки на Міністерство юстиції України у структурі загальних видатків мають невелику частку, а саме: 2021 рік – 1,1%, 2022 рік – 0,6%, 2023 рік – 0,5%, що відображає тенденцію зменшення. На 2023 рік закладено видатків менше, ніж у 2021 році, хоча ціни у країні з того часу значно зросли. Видатки за програмою 3601010 «Керівництво та управління у сфері юстиції» мають динаміку зменшення у 2023 році порівняно із 2021 роком на 398261,5 тис.грн. В свою чергу, видатки за програмою 3601020 «Виконання покарань установами і органами Державної кримінально-виконавчої служби України» зберігають динаміку збільшення у 2023 році порівняно з 2021 роком та 2022 роком на 299053,3 тис.грн та 89225,8 тис.грн відповідно.

Розглянемо видатки Державного бюджету України за спеціальним фондом відповідно до програм державного бюджету, що стосуються Міністерства юстиції України протягом 2021-2023 років (табл. 2.3).

Таблиця 2.3

**Розподіл видатків Державного бюджету України
за спеціальним фондом протягом 2021-2023 років**

Код програмної класифікації видатків та кредитування державного бюджету	2021	2022	2023
	тис.грн / %	тис.грн / %	тис.грн / %
3601090	19651,7 / 1,3	10390,0 / 0,7	0,0 / 0,0
3601070	100039,0 / 6,5	123552,3 / 7,9	95265,1 / 6,5
3601020	256802,0 / 16,6	261733,4 / 16,8	251932,9 / 17,3
3601010	1166340,2 / 75,6	1164181,6 / 74,6	1108397,9 / 76,2
3601000 Апарат Міністерства юстиції України	1542832,9 / 100	1559857,3 / 100	1455595,9 / 100
3600000 Міністерство юстиції України	1567879,6 / 0,9	1587815,7 / 0,4	1482402,7 / 0,5
Разом видатків Державного бюджету України на звітний період	166150355,2 / 100	423875658,2 / 100	292490404,9 / 100

Загальні видатки 2023 року значно зменшено. Порівняно із 2021 роком різниця становить 126340049,7 тис.грн або 43 відсотка. Динаміка зменшення видатків у 2023 році порівняно з минулими роками прослідковується за усіма структурними елементами. Утримання пенітенціарної системи для держави є дуже вартісним обов'язком. Розгалужена кількість програм державного бюджету означає наявність великої кількості суб'єктів господарювання, які фінансуються з державного бюджету країни.

2.2. Фінансування структурних одиниць пенітенціарної системи на прикладі державної установи «Бердичівська виправна колонія (№70)»

Однією із структурних одиниць пенітенціарної системи є виправна колонія. Згідно статті 18 пункт 1 Кримінально-виконавчого кодексу України «виправні колонії виконують покарання у виді позбавлення волі на певний строк, довічного позбавлення волі» [13].

Бердичівська виправна колонія діє на підставі Положення про державну установу «Бердичівська виправна колонія (№70)», є бюджетною неприбутковою державною установою, що утримується за рахунок коштів державного бюджету та інших джерел, не заборонених законодавством, входить до складу Державної кримінально-виконавчої служби України, органом управління якої є Міністерство юстиції України. На забезпечення виконання повноважень та завдань, у 2021-2023 роках передбачені асигнування із загального фонду державного бюджету за кодами програмної класифікації видатків та кредитування державного бюджету 3601020 «Виконання покарань установами і органами Державної кримінально-виконавчої служби України» та 3601060 «Підготовка робітничих кадрів у професійно-технічних закладах соціальної адаптації при установах виконання покарань».

Для здійснення аналізу фінансово-економічного ресурсного забезпечення виправної колонії, дослідимо відповідну звітність за 2021-2023 роки. Для цього ми використаємо «Звіт про надходження та використання коштів загального фонду (форма №2д)» 2021 року за кодом програмної класифікації видатків та кредитування державного бюджету 3601020, «Звіт про надходження та використання коштів загального фонду (форма №2д)» 2021 року за кодом програмної класифікації видатків та кредитування державного бюджету 3601060, «Звіт про надходження та використання коштів загального фонду (форма №2д)» 2022 року за кодом програмної класифікації видатків та кредитування державного бюджету 3601020, «Звіт про надходження та використання коштів загального фонду (форма №2д)» 2022 року за кодом

програмної класифікації видатків та кредитування державного бюджету 3601060, «Звіт про надходження та використання коштів загального фонду (форма №2д)» першого кварталу 2023 року за кодом програмної класифікації видатків та кредитування державного бюджету 3601020 та «Звіт про надходження та використання коштів загального фонду (форма №2д)» першого кварталу 2023 року за кодом програмної класифікації видатків та кредитування державного бюджету кодом програмної класифікації видатків та кредитування державного бюджету. Узагальнимо інформацію забезпечення установи (табл. 2.3).

Таблиця 2.3

Бюджетні асигнування державної установи «Бердичівська виправна колонія (№70)» за загальним фондом протягом 2021-2023 років

КЕКВ	Найменування	Затверджено на звітний рік за КПКВК 3601020, тис. грн			Затверджено на звітний рік за КПКВК 3601060, тис. грн		
		2021	2022	2023	2021	2022	2023
2110	Оплата праці	38460,2	46276,2	39260,1	0,0	0,0	0,0
2120	Нарахування на оплату праці	7191,8	8444,4	7414,8	0,0	0,0	0,0
2210	Предмети, матеріали, обладнання та інвентар	119,7	105,2	48,0	14,0	30,7	2,1
2230	Продукти харчування	362,2	636,3	174,8	0,0	0,0	0,0
2240	Оплата послуг (крім комунальних)	197,0	255,0	150,0	1,5	6,6	1,0
2250	Видатки на відрядження	35,4	99,0	25,0	0,0	0,0	0,0
2270	Оплата комунальних послуг та енергоносіїв	5872,2	8245,2	8357,7	42,5	53,5	46,0
2280	Дослідження і розробки, окремі заходи розвитку по реалізації державних (регіональних) програм	0,0	9,2	0,00	0,0	0,0	0,0
2800	Інші поточні видатки	31,3	84,1	45,0	0,0	0,0	0,0
3000	Капітальні видатки	0,0	0,0	2000,0	0,0	0,0	0,0
Всього		52269,8	64154,6	57475,4	58,0	90,8	49,1

Планування Державного бюджету здійснюють до початку звітного періоду, тому зрозуміло, що у 2022 році порівняно з 2021 роком фінансування

по колонії більше. За кодом програмної класифікації видатків та кредитування державного бюджету 3601020 бюджетні асигнування збільшилися на 11884,8тис.грн, а за кодом програмної класифікації видатків та кредитування державного бюджету 3601060 – на 32,8тис.грн. На 2023 рік порівняно з 2022 роком затверджено бюджетних асигнувань менше, а саме: за кодом програмної класифікації видатків та кредитування державного бюджету 3601020 відбулося зменшення на суму 6679,2тис.грн, за кодом програмної класифікації видатків та кредитування державного бюджету 3601060 ми бачимо зменшення запланованих бюджетних асигнувань на 41,7тис.грн. Зменшення відбулося в розрізі усіх кодів економічної класифікації видатків, окрім оплати комунальних послуг та енергоносіїв, де тенденція до збільшення за кодом програмної класифікації видатків та кредитування державного бюджету 3601020 зберігається. Крім того, затверджено на 2023 рік кошти на видатки за КЕКВ 3000 «Капітальні видатки» 2000,0 тис.грн, що відображає позитивну динаміку для установи. Незважаючи на важку ситуацію в країні, фінансування колонії є безперервним та достатнім для продовження її функціонування.

Одним із елементів фінансово-економічних ресурсів установи є надходження цільового фінансування для виплат за соціальним страхуванням працівників установи. В даному випадку установа виступає в ролі посередника, а направляти дані кошти в інший напрям заборонено. Особливим фінансово-економічним ресурсом установи є особисті кошти засуджених. Засуджені не мають права тримати готівку в себе, але згідно статті 107 пункт 1 абзацу 6 Кримінально-виконавчого кодексу України вони мають право «розпоряджатися грошовими коштами, придбавати, володіти і розпоряджатися предметами, речами, виробами» [13].

Згідно наказу Міністерства юстиції України від 23.08.2013 № 1782/5 «Про затвердження Порядку обліку особистих грошей, цінностей і речей осіб, які тримаються в установах виконання покарань та слідчих ізоляторах, а також виданого їм речового майна» визначено, що «усі особисті гроші тимчасово зберігаються на депозитному рахунку, відкритому на ім'я установи в органі

Державної казначейської служби України, та повертаються їх власникам або перераховуються згідно із законодавством» [27]. Ці кошти використовуються у встановленому порядку, суворо контролюються та не можуть бути спрямовані на потреби установи, окрім випадків передбачених законодавством. Також господарська діяльність установи забезпечується за рахунок коштів спеціального фонду та інших джерел надходжень. Наприклад, є практика застосування такого інструменту фінансування як надходження субвенцій з місцевого бюджету [4] та благодійної допомоги від юридичних або фізичних осіб на підставі ЗУ «Про благодійну діяльність та благодійні організації» від 05.07.2012 року №5073-VI, що регулює зазначені операції [19].

На підставі Постанови Кабінету Міністрів України №1017 від 08.08.2007 року «Про затвердження переліку платних послуг, які можуть надаватися органами та установами Державної кримінально-виконавчої служби» установа надає платні послуги, а саме: надання місць у відомчих готелях (гуртожитках) для тимчасового проживання, а також у кімнатах побачень для засуджених та їх родичів, ремонт і технічне обслуговування транспортних засобів, послуги, пов'язані з виготовленням, вирощуванням та реалізацією продукції виробничих майстерень і підсобних господарств, надання в користування юридичним та фізичним особам приміщень тощо [26]. Порядок відшкодування вартості витрат на утримання засуджених в установах виконання покарань затверджений Постановою Кабінету міністрів України, де вказано, що «кошти, які установа виконання покарань отримує від відшкодування засудженими вартості витрат на їх утримання, зараховуються до спеціального фонду державного бюджету та використовуються в порядку, встановленому законодавством» [26].

Дослідимо заплановані надходження спеціального фонду відповідно до звітності, а саме: «Звіт про надходження і використання коштів, отриманих як плата за послуги (форма №4-1д)» 2021 року, «Звіт про надходження і використання коштів, отриманих як плата за послуги (форма №4-1д)» 2022 року та «Звіт про надходження і використання коштів, отриманих як плата за послуги (форма №4-1д)» першого кварталу 2023 року. Узагальнена інформація про

фінансово-економічне забезпечення колонії за спеціальним фондом в частині доходів допоможе перевірити можливості установи та її потенціал, визначити додаткові шляхи забезпечення установи (табл. 2.4).

Таблиця 2.4

Доходи спеціального фонду державної установи «Бердичівська виправна колонія (№70)» протягом 2021-2023 років

Код доходів	Найменування	Затверджено на звітний рік за КПКВК 3601020, тис. грн		
		2021	2022	2023
25010200	Надходження бюджетних установ від додаткової (господарської) діяльності	577,6	764,5	1355,3
25010300	Надходження від оренди майна бюджетних установ	18,2	6,0	56,0
-	Фінансування (залишок на рахунку на початок року)	225,9	168,6	0,0
Всього		821,7	939,1	1411,3

З даних таблиці ми бачимо, що відбувається протягом даного періоду тенденція до збільшення запланованих доходів. На 2023 рік затверджено доходів більше на 589,6 тис.грн порівняно з 2021 роком та на 472,2тис.грн більше, ніж у 2022 році. Державна установа, попри критичну ситуацію в регіоні та в країні вцілому, знаходить шляхи вирішення власних проблем та знаходить альтернативні джерела надходжень. Установа може розвиватися та збільшувати свої доходи в процесі діяльності. Дійсно є достатній потенціал, щоб забезпечувати за рахунок спеціального фонду стабільність та безперервність роботи колонії. Головним чинником, що впливає на рівень надходжень за спеціальним фондом, є ефективність управління фінансово-економічними ресурсами установи.

Іншу частину управління фінансово-економічними ресурсами державної установи за спеціальним фондом складають видатки колонії. Розглянемо інформацію про фінансово-економічне забезпечення колонії за спеціальним фондом в частині видатків, оскільки важливо розуміти, яку частину фінансує держава, а яку частину поточних та капітальних видатків державна установа

забезпечує з власних надходжень, важливо визначити напрямки видатків та їх основне призначення для колонії (табл. 2.5).

Таблиця 2.5

Видатки спеціального фонду державної установи «Бердичівська виправна колонія (№70)» протягом 2021-2023 років

КЕКВ	Найменування	Затверджено на звітний рік за КПКВК 3601020, тис. грн		
		2021	2022	2023
2110	Оплата праці	305,0	342,2	668,0
2120	Нарахування на оплату праці	17,7	7,8	147,0
2210	Предмети, матеріали, обладнання та інвентар	233,1	444,1	284,3
2230	Продукти харчування	0,3	0,0	40,0
2240	Оплата послуг (крім комунальних)	50,0	0,0	41,0
2270	Оплата комунальних послуг та енергоносіїв	117,4	0,0	201,0
2700	Соціальне забезпечення	6,0	15,0	10,0
2800	Інші поточні видатки	20,0	130,0	20,0
3000	Капітальні видатки	72,2	0,0	0,0
Всього		821,7	939,1	1411,3

Відповідно до наведених вище даних, можна зробити висновок, що в установі планують безперервну роботу навіть в умовах воєнного стану. Кожного року відбувається збільшення видатків для функціонування колонії. Так, у 2023 році порівняно з 2021 роком заплановано видатків більше на 589,6 тис.грн, а порівняно з 2022 роком – на 472,2 тис.грн. Видатки розподілені за кодами економічної класифікації видатків за різними напрямками призначення та використання. Це дозволяє здійснювати швидкий та якісний контроль за цільовим використанням коштів, що є одним із показників ефективного управління фінансово-економічними ресурсами державної установи. Основне збільшення відбулося по видатках на оплату праці і на оплату комунальних послуг та енергоносіїв. У важких умовах сьогодення, колонія надалі продовжує виконувати поставлені завдання та забезпечує господарську діяльність, що є проявом ефективного управління фінансово-економічними ресурсами колонії.

2.3. Фінансові втрати держави та падіння її престижності при неефективному управлінні фінансово-економічними ресурсами установ виконання покарань

Ефективність управління фінансово-економічними ресурсами пенітенціарної системи залежить від управління фінансово-економічними ресурсами її окремого господарюючого суб'єкта. Іноді, не вірні дії навіть одного працівника установи, можуть призвести до фінансових проблем усієї системи. Кожна установа пенітенціарної системи має у розпорядженні кошти, які надходять з бюджету держави, або отримує дохід від власної діяльності. Керівники або інші посадові особи, що беруть участь в управлінні фінансово-економічними ресурсами, мають якісно здійснювати контроль за цим процесом та передбачати можливі ризики.

Дуже часто в таких установах відбувається нецільове використання коштів або їх неефективне витрачання. Внаслідок цього, можуть бути не якісно проведенні ремонти, буде відсутня постільна білизна та одяг на складах, зіпсовані продукти харчування тощо. В установ пенітенціарної системи можуть бути проблеми з відповідністю європейським стандартам. Розглянемо, які наслідки можуть бути при неефективному управлінні (табл.2.6).

Таблиця 2.6

Зведена інформація рішень Європейського суду з прав людини

Скарги осіб узятих під варту або засуджених	2020 рік		2021 рік		2022 рік	
	Чол.	Сума, євро	Чол.	Сума, євро	Чол.	Сума, євро
умови тримання під вартою	27	207 878,00	77	516 622,00	88	643250,00
надмірна тривалість кримінального провадження	17	45 600,00	70	163 000,00	46	267450,00
ненадання медичної допомоги під час тримання під вартою	9	70 250,00	6	52 750,00	1	7750,00
безпідставне тримання під вартою	30	92 700,00	17	98 450,00	16	59240,00
Всього	83	416428,00	170	830822,00	151	977690,00

На практиці, як ми бачимо з даних таблиці, засуджені або особи взяті під варту дуже часто відстоюють свої права у Європейському суді з прав людини, а саме: 2020 рік (додаток А), 2021 рік (додаток Б), 2022 рік (додаток В). Вони виграють справи і претендують на компенсацію від держави [41]. У 2022 році загальна сума, яку Україна мала сплатити заявникам становила 977690,00 євро. Порівняно з 2020 роком збільшення відбулося на 561262,00 євро, а з 2021 роком – збільшення на 146868,00 євро. Це просто недопустима ситуація, коли в країні війна. Найбільша сума відшкодування присуджена за умови тримання.

У заявах вказано, що в таких установах пенітенціарної системи переповненість, відсутність свіжого повітря, відсутність або погана якість постільної білизни, низька якість продуктів харчування, відсутність або недостатнє електричне освітлення, пасивне паління, цвіль або бруд у камерах, наявність паразитів або гризунів, відсутність або неналежна якість гігієнічних засобів, відсутність або обмежений доступ до душу. Більш детально Ці умови змінити не важко в колоніях або у слідчих ізоляторах, просто керівники цих установ мають ефективно керувати фінансово-економічними ресурсами. Ось і проявив себе причинно-наслідковий зв'язок між неефективним управлінням фінансово-економічних ресурсів в установах та збільшенням фінансових витрат країни через такі дії.

Звичайно, на міжнародному рівні престиж країни падає, тому що кількість виграних справ у Європейському суді з прав людини заявниками збільшилася. Це означає, що в установах виконання покарань присутні випадки неналежних побутових умов, на низькому рівні проведенні ремонти, низька якість продуктів харчування тощо. Наша держава завжди мала напрям на європейські стандарти, тому ми маємо робити все можливе, щоб їх дотримуватися. Необхідно підвищити рівень відповідальності керівників установ, щоб вони раціонально та результативно використовували кошти. Кожна посадова особа має робити якомога більше, щоб наша держава була представлена на найвищому рівні. Платники податків мають право на те, щоб їхні кошти були витрачені ефективно і за призначенням.

Висновки до розділу 2

Управління фінансово-економічними ресурсами в пенітенціарній системі відбувається на рівні всієї системи у вигляді планування і розподілу коштів у Державному бюджеті за кодами програмної класифікації видатків та кредитування державного бюджету, кодами економічної класифікації видатків та іншими напрямками. Також, управління фінансово-економічними ресурсами можна розглядати на рівні окремої установи виконання покарань або слідчого ізолятора. Кожна така установа має можливість розпоряджатися отриманими бюджетними асигнуваннями з Державного бюджету або доходами, які отримані від основної та додаткової господарської діяльності.

Основною програмою в установах виконання покарань, наприклад, в державній установі «Бердичівська виправна колонія (№70)», є програма 3601020 «Виконання покарань установами і органами Державної кримінально-виконавчої служби України». Установа отримує на цей код бюджетні асигнування за загальним фондом, а також здійснює господарську діяльність за спеціальним фондом. В разі необхідності, при зменшенні фінансування з державного бюджету, колонія може за рахунок спеціального фонду забезпечувати основні витрати.

Ми визначили, що неефективне управління фінансово-економічними ресурсами в установах можуть призвести до фінансових втрат системи виконання покарань, а тому і фінансових втрат держави в цілому. Яскравим прикладом цього є активне подання скарг засудженими та особами взятими під варту до Європейського суду з прав людини, де вони відстоюють свої права. Аналізуючи практику рішень Європейського суду з прав людини протягом 2020-2022 років, виявили, що більшість скарг заявників були задоволені і держава змушена компенсувати їм великі кошти. Щоб таких ситуацій було менше, необхідно підвищити рівень відповідальності посадових осіб за неефективне управління фінансово-економічними ресурсами.

РОЗДІЛ 3.

РЕФОРМУВАННЯ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНИМ РЕСУРСНИМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯМ ПЕНІТЕНЦІАРНОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

3.1. Особливості закордонного досвіду управління фінансово-економічними ресурсами в пенітенціарній системі

Напрямок шляху нашої держави до Європейського співтовариства який, у свою чергу, зумовлює перебудову майже всіх правових інститутів країни і суспільства, в тому числі і сфери діяльності пенітенціарної системи. Нині діяльність системи перебуває на етапі реформування. З метою проведення результативних реформ, необхідно впроваджувати закордонний досвід, переймати досвід застосування відповідних стандартів діяльності [32].

Розглянемо досвід деяких розвинутих країн. Сполучені Штати Америки зробили великий внесок у розвиток світової пенітенціарної ідеї і системи. Високий економічний розвиток країни забезпечує сприятливі умови для розвитку усіх сфер суспільних відносин, в тому числі, в частині реалізації державної політики у сфері виконання покарань. З метою зменшення навантаження на бюджет у 80-і роки ХХ століття почалася приватизація в'язниць і масове будівництво приватних колоній [12].

Фірми та компанії, що стали власниками таких закладів ув'язнення, підписують контракт із федеральним урядом, урядом штату або окружною владою. Вони беруть на себе зобов'язання утримувати їх, на кожного ув'язненого вони отримують з бюджету відповідну суму грошей. Позитивним застосуванням такого методу є те, що в таких місцях позбавлення волі не буває страйків, безробіття, інших проблем [12].

Пенітенціарна система Великобританії вважається найдавнішою і найдосконалішою та має власну організаційно-управлінську структуру. Очолює її генеральний директор, що призначається урядом країни. Він займається

управлінням роботи Тюремної служби. Додатково повинен займатися роботою громадських організацій, що залучені до співпраці. Він є основним радником з питань функціонування в'язниць та йому делегуються повноваження з кадрових питань та фінансових. Для реалізації пенітенціарної політики необхідна розгалужена система контролю за цим процесом, який забезпечить відповідний рівень прозорості та відкритості [12].

У Німеччині відносно недавно відбулася реформа пенітенціарної системи, оскільки у зазначеній сфері була низка проблем щодо організації функціонування пенітенціарної системи та здійснення управління. В результаті можемо виокремити такі позитивні аспекти: посилення участі регіональної та місцевої влади в управлінні; служба в пенітенціарній системі має бути переважно цивільною; збереження співвідношення у штаті між посадами наглядового та соціального змісту; високі вимоги до персоналу. Ці всі зміни залежать від управління фінансово-економічними ресурсами системи [8].

У Франції якість та результативність реалізації означеної політики значно зумовлюються деякими чинниками: наявністю тісних зв'язків центральних органів управління з питань реалізації пенітенціарної політики з регіональною владою; чітким розподілом завдань і функцій між центральним апаратом та його регіональними, місцевими управлінськими ланками; залученням представників усіх гілок влади та громадськості для вирішення найбільш гострих проблемних питань у сфері виконання кримінальних покарань; ретельним та змістовним підходом до формування кадрового складу пенітенціарної системи. [11].

У Швейцарії, щоб підвищити можливості засудженого на ринку праці після звільнення, у виправних установах створюються невеликі виробничі підприємства. У Фінляндії - дозволені відпустки, під час яких вони покидають місця позбавленні волі, а для побачень з родичами відсутні будь-які обмеження по часу, кількості. В Таїланді існує щорічна тижнева акція «Тиждень відкритих дверей», протягом якої засуджені мають право на необмежену кількість побачень зі своїми рідними. Також в державах створюються різні агентства та

служби, метою діяльності яких є сприяння ресоціалізації засуджених. У Фінляндії ефективно діє Асоціація у справах випробування і подальшого догляду для допомоги у вирішенні соціальних проблем умовно звільнених з місць позбавлення волі громадян. Схожі за функціональним призначенням служби діють в Південній Кореї та Китаї [32].

Держави закордоном використовують фінансово-економічні ресурси для забезпечення реформування в частині ресоціалізації, оскільки фінансують ці процеси. В американському штаті Іллінойс ще 2009 року було прийнято закон про скорочення злочинності, який передбачив залучення додаткових бюджетних коштів для округів, які мали нижчий рівень рецидивної злочинності серед колишніх в'язнів [32].

У Норвегії пенітенціарна система побудована та функціонує таким чином, що все направлено на забезпечення дотримання прав засуджених, надання комфортних умов проживання, на повну ресоціалізацію та повернення до нормального життя. Управління фінансово-економічними ресурсами спрямоване саме на виконання цих завдань [8].

В основі здійснення змін та проведення реформування країни зосередили коригування методів управління фінансово-економічними ресурсами. Будь-які зміни в покращенні функціонування колоній та інших установ пенітенціарної системи не можливо здійснити без наявності фінансово-економічних ресурсів. Всі механізми в закордонному досвіді направлені на пошук додаткових шляхів отримання фінансових ресурсів або на зменшення витрат таких установ. Ми маємо можливість застосувати деякі механізми для реформування нашої пенітенціарної системи, які були використані в інших країнах і мали позитивний результат. Вчасний аналіз закордонного досвіду дасть нам можливість запобігти проблемам, які виникали в інших країнах в умовах впровадження змін.

3.2. Шляхи удосконалення системи управління фінансово-економічними ресурсами в пенітенціарній системі України

Реформування системи виконання покарань є надзвичайно важливим та терміновим для нашої держави. Це питання є досить об'ємним та різностороннім, оскільки необхідно задовільнити всіх учасників цього процесу. Дуже багато є скарг засуджених та критики з боку європейських інституцій та правозахисних організацій. Крім того, зростає невдоволеність звичайних громадян країни, які сплачують податки. Вони висловлюють думку, що утримання пенітенціарної системи виснажує бюджет нашої країни та є недоцільним.

Злочинність є складним явищем, що обумовлює необхідність постійного покращення кримінально-виконавчої політики держави як щодо засуджених, так і в частині ресоціалізації їх та повернення до звичного життя після відбування покарання. Тому пенітенціарна система іде шляхом реформування задля підвищення ефективності функціонування [15]. В центрі реформування пенітенціарної системи зазвичай ставлять права засуджених, але необхідно змінювати такий підхід. Необхідно шукати компроміс, при якому, буде забезпечено покарання та виконання кримінально-виконавчого законодавства, будуть дотриманні права та інтереси засуджених, а головне, будуть враховані інтереси суспільства, інтереси звичайних платників податків.

Пенітенціарну систему можна розглядати як у вузькому, так і в широкому розумінні. У широкому сенсі, пенітенціарна система являє собою сукупність взаємопов'язаних і взаємообумовлених державно-правових засобів, методів і гарантій, спрямованих на досягнення цілей кримінального покарання в діяльності органів і установ виконання покарань. У вузькому сенсі, пенітенціарна система є системою органів та установ виконання покарань [38, с. 6]. Дослідження законодавства України, що стосується системи виконання покарань, дає можливість стверджувати, що у нас в державі застосовується

другий підхід до розуміння пенітенціарної системи, що досить звужує перспективи покращення криміногенної ситуації загалом [39].

Заступник Міністра юстиції України Банчук Олександр Анатолійович окремо представив кілька стратегічних цілей, кожна з яких містить опис, завдання та очікувані результати на Міжнародному пенітенціарному форумі – 2023, який відбувся у Києві. Він зазначив, що стратегічних напрямків реформування системи усього вісім, а саме [4]:

- ✓ створення належних умов тримання засуджених та осіб, узятих під варту;
- ✓ створення ефективної системи запобігання катуванням, жорстокому, нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню та покаранню і боротьби з ними;
- ✓ забезпечення права на охорону здоров'я та медичну допомогу, соціальний захист в установах виконання покарань та слідчих ізоляторах;
- ✓ збільшення кількості випадків застосування покарань та запобіжних заходів, не пов'язаних з ізоляцією від суспільства, та подальший розвиток органів пробації;
- ✓ удосконалення методів та інструментів виправлення і ресоціалізації засуджених та їх подальше впровадження;
- ✓ забезпечення належного рівня безпеки та правопорядку в установах виконання покарань та слідчих ізоляторах;
- ✓ формування ефективної моделі підготовки та діяльності персоналу органів та установ пенітенціарної системи; розширення можливостей для діджиталізації пенітенціарної системи».

Реформування уже відбувається, тому необхідно постійно робити аналіз та досліджувати результати окремих напрямків реформування пенітенціарної системи, що вже мали місце. У 2016 році назва «пенітенціарна» система знову стала «кримінально-виконавчою», чим повернула нас на десять років назад. У 2020 році нова команда Міністерства юстиції України продовжило «кримінально-виконавчий» курс, підтвердженням чого є створення замість

повноцінного органу державного управління пенітенціарною системою України так званого Департаменту виконання покарань Міністерства юстиції України, що свідчить про те, що спрямованість системи повернулася від змістовної «пенітенції» до формального «виконання покарань» [40].

Можна визначити основні проблеми реформування які ще не вирішені та взагалі є суперечливими, а саме: недотримання прав людини; відсутність чіткої стратегії реформування (розвитку); відсутність публічного управління; питання платних камер; пенітенціарні інспекції та слідчі; прозорість системи та пенітенціарна статистика; приватизація пенітенціарної системи; матеріальна частина; політична відповідальність; структура державного управління пенітенціарною системою [40].

Також немає методів розрахунку потреби у додатковому фінансуванні забезпечення реалізації реформи пенітенціарної системи та не надано інформацію щодо планування здійснення заходів за рахунок видатків, які були включені до зведених фінансово-економічних розрахунків, доданих до проекту розпорядження КМУ «Про схвалення Концепції реформування (розвитку) пенітенціарної системи України». Відсутність термінів консервації оптимізованих об'єктів системи Державної кримінально-виконавчої служби, що призводить до ризиків непродуктивного використання коштів державного бюджету на їх утримання. Кошти, що виділялися на реформування використані без належного впровадження визначених цілей і заходів. Як наслідок, дії в ході проведення реформи пенітенціарної служби несистемні, фрагментарні, отже, формальні [31].

Шляхи реформування пенітенціарної системи:

- прискорення впровадження вимог міжнародних правових актів у сфері поводження із засудженими до вітчизняного законодавства у сфері виконання кримінальних покарань та пробації [15];
- розвиток в Україні уповноважених органів з питань пробації, які мають здійснювати не тільки контроль за поведінкою засуджених, а й надавати

їм своєчасну допомогу в працевлаштуванні, отриманні освіти й професії, медичних послуг, юридичної, психологічної та іншої соціальної допомоги [15];

- вдосконалення освіти майбутніх фахівців органів юстиції, в тому числі пенітенціарної системи [15];
- розроблення моделі нової менеджерської концепції функціонування пенітенціарної системи (розвиток загального менеджменту пенітенціарної системи, менеджменту установ виконання покарань, менеджменту пенітенціарного персоналу, менеджменту підприємств при установах виконання покарань тощо) [15];
- пошуку та відбору найбільш ефективних засобів реінтеграції засуджених на підставі освітньо-виховних, психолого-корекційних програм, програм адаптації колишніх засуджених із метою їх виправлення та запобігання вчиненню нових кримінальних правопорушень [15];
- вдосконалення співпраці державних органів юстиції з вітчизняними та європейськими, міжнародними громадськими організаціями, що здійснюють допомогу колишнім ув'язненим і засудженим на шляху їх ресоціалізації [15].

Дуже важливо, щоб при впровадженні реформ у нас в державі, застосовували закордонний досвід розвинених країн. Кроки такі уже роблять. Наша держава ратифікувала всі основні угоди по дотриманню прав людини і в своєму розвитку орієнтується на інтегрування в Європейську спільноту, як рівноправний партнер. Після вступу України до Ради Європи на виконання Спільної програми Комісії Європейських Співтовариств і Ради Європи були подані рекомендації щодо продовження реформування кримінально-виконавчої системи, у тому числі створення незалежної від правоохоронних органів пенітенціарної системи [3].

Згідно Стратегії реформування пенітенціарної системи на період до 2026 року, є закріплені завдання, які ставлять для впровадження реформування [28]:

- ✓ Створення належних умов тримання засуджених та осіб, взятих під варту;

- ✓ Створення ефективної системи запобігання та протидії катуванням, жорстокому, нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню чи покаранню;
- ✓ Забезпечення права на охорону здоров'я та медичну допомогу, соціальний захист в установах виконання покарань та слідчих ізоляторах;
- ✓ Збільшення кількості випадків застосування покарань та запобіжних заходів, не пов'язаних з ізоляцією від суспільства, та подальший розвиток органів пробації;
- ✓ Удосконалення методів та інструментів виправлення і ресоціалізації засуджених та їх подальше впровадження;
- ✓ Забезпечення належного рівня безпеки та правопорядку в установах виконання покарань та слідчих ізоляторах;
- ✓ Формування ефективної моделі підготовки та діяльності персоналу органів і установ пенітенціарної системи;
- ✓ Розширення можливостей цифровізації пенітенціарної системи.

Виконання цих завдань однозначно прямо чи опосередковано призведе до удосконалення системи управління фінансово-економічними ресурсами. Більш детальні напрямки реформування виокремили Бандурка О.М. та Литвинов О.М., а саме: «конвергенція кримінально-виконавчої та соціальної політики; демілітаризація пенітенціарної системи; інтеграція пенітенціарної системи з інститутами громадських зв'язків та контролю; розвиток системи органів та установ, що виконують покарання, не пов'язані з позбавленням волі; забезпечення засудженим трудової зайнятості та рівного доступу до загальної середньої, професійно-технічної, вищої та післядипломної освіти; удосконалення методик індивідуальної роботи із засудженими з метою їх ресоціалізації; удосконалення правової бази та організаційно-управлінської основи забезпечення безпеки засуджених під час відбування покарань; реформування кадрової політики органів та установ виконання покарання; нарощування обсягів фінансування реформи пенітенціарної системи до меж,

необхідних для виконання поставлених завдань; подолання політичних перешкод на шляху до модернізації пенітенціарної системи» [1, с.45-46].

Іваньков І. В. та Целуйко М. Ф. у своїх дослідження зробили висновок, що «виконання Плану заходів на 2022–2024 роки щодо реалізації Стратегії буде сприяти створенню в Україні гуманістичної системи виконання кримінальних покарань, що зможе гарантувати безпеку суспільства та соціальну адаптацію колишніх засуджених, а також буде мати позитивний вплив на створення реальної системи прав та інтересів персоналу пенітенціарної системи України і забезпечення її дієвого захисту» [9, с. 131].

Науковцями наведені різні пропозиції та запропоновано практична реалізація їх, яка могла б значно наблизити стратегічні засади реформування Державної пенітенціарної служби України до вимог міжнародних стандартів поводження із засудженими, правову безпеку персоналу й засуджених до сучасних потреб і задовольнити вимоги до практичної діяльності органів та установ виконання покарань [35, с. 116]. Дуже важливо, щоб Міністерство юстиції України, з метою ефективного реформування і трансформації кримінально-виконавчої системи в пенітенціарну, створило плідну й якісну співпрацю з науковцями, що дозволить впровадити інноваційні здобутки теоретичного і практичного спрямування [2, с. 170].

Зважаючи на минулий негативний досвід реформування, для результативного процесу практичні спеціалісти у цій сфері рекомендують виконати певні дії, а саме: необхідно провести загальний аудит пенітенціарної системи, регулярно представляти громадськості усі статистичні показники функціонування пенітенціарної системи, позбавити реформаторський процес будь-яких ознак таємності та надати чітку позицію Міністерства юстиції щодо інституту пенітенціарних слідчих [36].

Висновки до розділу 3

Від якісного застосування закордонного досвіду залежить процес реформування системи в нашій країні, оскільки ми маємо орієнтуватися на європейські стандарти та цінності. Багато країн позитивно втілили в реальність зміни, які були направлені на ефективне використання фінансово-економічних ресурсів. Яскравими прикладами є такі країни, як: Сполучені Штати Америки, Великобританія, Німеччина, Франція, Швейцарія, Фінляндія, Таїланд, Норвегія. Їхній досвід є цінним для нашої держави, тому що ми можемо виділити ключові особливості впровадження реформ у цих країнах.

Ефективне управління фінансово-економічними ресурсами в пенітенціарній системі залежить від вчасного та швидкого проведення реформ. Багато науковців та експертів нашої країни досліджували і продовжують досліджувати основні проблеми впровадження реформ. Визначені чіткі завдання та механізми у схваленій Стратегії реформування пенітенціарної системи на період до 2026 року, встановлено очікуванні результати та індикатори виконання, затверджено Операційний план реалізації у 2022-2024 роках. Необхідно обов'язково врахувати права усіх сторін, а саме: держави, засуджених та платників податків. Необхідно в процесі реформування застосовувати пропозиції і рекомендації науковців та практиків у цій сфері.

ВИСНОВКИ

У роботі подано теоретичне узагальнення та емпіричне дослідження управління фінансово-економічним ресурсним забезпеченням в пенітенціарній системі України, що дало підстави для таких висновків:

1. Метою управління є забезпечення організації взаємодії людей, соціальних груп та установ, забезпечення зв'язку, співпраці та діяльності між ними. Поняття управління реалізується через управлінський вплив на відповідні об'єкти. Основними складовими системи управління визначено: суб'єкт управління; об'єкт управління та управлінський вплив.

Пенітенціарна система є частиною державного сектору, де використовується державне управління, що являє собою частину державної діяльності, основним призначенням якого є здійснення виконавчої влади. Державний характер проявляє себе в процесі управління, де реалізуються завдання, функції та інтереси держави, а для його здійснення створюються спеціальні органи – органи виконавчої влади, що діють у рамках закону та в межах визначених для них повноважень.

Нормативно-правове регулювання управління фінансово-економічним ресурсним забезпеченням є досить багатим. Цю сферу регулюють нормативно-правові акти та документи різних рівнів. Основою нормативної бази є Конституція України. Основним законом, який регулює діяльність Державної кримінально-виконавчої служби України Закон України « Про Державну кримінально-виконавчу службу України». Основною проблемою наявної законодавчої бази, що регулює цю сферу, є суперечність та невідповідність деяких нормативно-правових актів між собою.

Дослідження ефективності управління фінансово-економічним ресурсним забезпеченням в пенітенціарній системі України можна здійснити за допомогою певних методів. До основних методів аналізу можна віднести: горизонтальний аналіз; вертикальний аналіз; факторний аналіз; метод фінансових коефіцієнтів; трендовий аналіз.

2. Емпірично встановлено при здійсненні аналізу, що на Міністерство юстиції України та Державну кримінально-виконавчу службу України держава спрямовує великі суми видатків, що, в свою чергу, обтяжує бюджет країни. Необхідно шукати шляхи вирішення цієї проблеми, оптимізувати систему та знайти напрями діяльності, які б могли приносити дохід для установ та забезпечувати їх діяльність. Це потребує значних зусиль та комплексного підходу. Вирішення проблеми управління фінансово-економічним ресурсним забезпеченням пенітенціарної системи має стояти першим в переліку невідкладних питань, оскільки ця система дуже велика та розгалужена і її діяльність має бути результативною, а фінансові витрати держави на її роботу мають бути виправдані. В умовах сьогодення кожна гривня Державного бюджету України має бути збережена або витрачена ефективно.

3. Багатий закордонний досвід передових країн може допомогти нашій країні у реформуванні пенітенціарної системи. В кожній країні є свої позитивні моменти, є проблеми та недоліки в організації пенітенціарної системи. Наша країна має можливість проаналізувати свої та чужі помилки та прийняти ефективні рішення. Для впровадження реформ було створено Стратегію реформування пенітенціарної системи на період до 2026 року, де вказано основні цілі, завдання та очікування від проведення реформ та шляхи фінансування. В процесі впровадження реформ багато що іде не за планом, але ми ідемо шляхом змін.

Перспективи подальших теоретичних та емпіричних досліджень вбачаємо у визначенні додаткових джерел фінансово-економічних ресурсів та нових підходів управління ними для закінчення реформування пенітенціарної системи.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бандурка О.М., Литвинов О.М. І знову про напрями реформування пенітенціарної системи. *Кримінально-виконавча система: Вчора. Сьогодні. Завтра*. Наук. журн. / Акад. держ. пенітенціар. служби. – Чернігів: Академія ДПтС, 2017 № 1 (1). URL:<https://academysps.edu.ua/wp-content/uploads/2018/05/Bandurka-O.M.-Litvinov-O.M..pdf> (дата звернення: 24.10.2023).
2. Богатирьов А.І. Інституційне реформування кримінально-виконавчої системи України та її трансформації в пенітенціарну систему в умовах воєнного стану. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2023. № 3. URL:https://visnik.dduvs.in.ua/wp-content/uploads/2023/10/3/nv_3-2023-166-171.pdf (дата звернення: 24.10.2023).
3. Борець Ю.В. Шляхи вдосконалення пенітенціарної системи України. *Актуальні проблеми модернізації законодавства та освіти в умовах Євроінтеграційного поступу України* : матеріали міжнародної науково-практичної конференції. Чернігів : Десна Поліграф, 2016. С. 42-43 URL:<https://academysps.edu.ua/wp-content/uploads/2017/02/Aktual-ni-problemi-modernizatsiyi-zakonodavstva-ta-osviti-v-umovah-yevrointegratsijnogo-postupu-Ukrayini.pdf> (дата звернення: 13.05.2023).
4. Бюджетний кодекс України від 8 липня 2010 року № 2456-VI URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text> дата звернення: 12.04.2023).
5. Гбур З.В. Методи та принципи державного управління економічною безпекою. *Державне управління*. 2017. №24. URL:http://www.investplan.com.ua/pdf/24_2017/21.pdf (дата звернення: 12.04.2023).
6. Державне та регіональне управління : навчальний посібник для студентів спеціальності 073 «Менеджмент» / С. І. Архієреєв та ін. – Харків : Видавництво Іванченка І.С., 2018. – 128 с. (дата звернення: 22.04.2023). URL:https://moodle.znu.edu.ua/pluginfile.php/576570/mod_resource/content/.pdf

7. Державне та регіональне управління: [підручник] / Є.Г. Карташов та ін. – Київ, 2019. – 223 с. (дата звернення: 13.05.2023).
URL:http://umo.edu.ua/images/content/institutes/imp/struktura/kaf_upravl_proekt/material_2019.pdf
8. Звіт про результати службового відрядження за кордон делегації Державної установи «Центр пробації» до Королівства Норвегія (навчальний візит з вивчення системи виконання покарань та пробації, Норвегія, м. Берген, 24–28 вересня 2018 року) (дата звернення: 13.05.2023).
URL:<https://www.probation.gov.ua/wp-content/uploads/2019/03/2018.05.10.pdf>
9. Іваньков І.В., Целуйко М.Ф. Концептуальні засади підготовки та діяльності персоналу органів і установ пенітенціарної системи. *Київський часопис права*. 2022. № 4.
URL:<https://ir.kneu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/5c87c051-fa29-4b81-b092-ad02c6614441/content> (дата звернення: 24.10.2023).
10. Конституція України від 28.06.1996 р. (дата звернення: 13.05.2023).
URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
11. Костянтин Муравйов. Досвід Німеччини та Франції щодо реалізації державної політики у сфері виконання кримінальних покарань та можливості його використання в Україні. *Кримінальне право*. 2017. №2. URL:<http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2017/2/47.pdf> (дата звернення: 17.05.2023).
12. Костянтин Муравйов. Досвід США та Великобританії щодо реалізації державної політики у сфері виконання кримінальних покарань та можливості його використання в Україні. *Кримінальне право*. 2017. №1. URL:<http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2017/1/37.pdf> (дата звернення: 17.05.2023).
13. Кримінально-виконавчий кодекс України від 11 липня 2003 року № 1129-IV URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1129-15#Text> (дата звернення: 13.05.2023).
14. ОЛЕКСАНДР БАНЧУК ПРО СТРАТЕГІЮ РЕФОРМУВАННЯ ПЕНІТЕНЦІАРНОЇ СИСТЕМИ. 22.06.2023. Веб-сайт:

URL:<https://minjust.gov.ua/news/ministry/oleksandr-banchuk-pro-strategiyu-reformuvannya-penitentsiarnoi-sistemi> (дата звернення: 24.10.2023).

15. Олійник О.І. До питання щодо вдосконалення механізму реформування пенітенціарної системи України. *Актуальні проблеми модернізації законодавства та освіти в умовах Євроінтеграційного поступу України* : матеріали міжнародної науково-практичної конференції. Чернігів : Десна Поліграф, 2016. С. 209-211. [URL:https://academysps.edu.ua/wp-content/uploads/2017/02/Aktual-ni-problemi-modernizatsiyi-zakonodavstva-ta-osviti-v-umovah-yevrointegratsijnogo-postupu-Ukrayini.pdf](https://academysps.edu.ua/wp-content/uploads/2017/02/Aktual-ni-problemi-modernizatsiyi-zakonodavstva-ta-osviti-v-umovah-yevrointegratsijnogo-postupu-Ukrayini.pdf) (дата звернення: 13.05.2023).

16. Основи публічного адміністрування : навч. посіб. / Н. П. Матюхіна та ін. – Вид. 2-ге, допов. та перероб. – Харків : Право, 2021. – 238 с. [URL:https://pravo-izdat.com.ua/index.php?route=product/product/download&product](https://pravo-izdat.com.ua/index.php?route=product/product/download&product) (дата звернення: 25.04.2023).

17. Отенко І.П., Азаренков Г.Ф., Іващенко Г.А. Фінансовий аналіз : навчальний посібник – Х. : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2015. – 156 с.

18. Паршин Ю.І., Паршина О.А. Основи економічного аналізу: Навч. посібник - Дніпро: «ФОП Дробязко С.І.», 2020. - 180 с. (дата звернення: 21.04.2023). [URL:https://er.dduvs.in.ua/bitstream/123456789/5693/1/_2020.pdf](https://er.dduvs.in.ua/bitstream/123456789/5693/1/_2020.pdf)

19. Про благодійну діяльність та благодійні організації: Закон України від 05.07.2012 року №5073-VI [URL:https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5073-17#Text](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5073-17#Text)

20. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16 липня 1999 року № 996-XIV (дата звернення: 25.04.2023). [URL:https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text)

21. Про Державний бюджет України на 2021 рік : Закон України від 15 грудня 2020 року № 1082-IX [URL:https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1082-20#Text](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1082-20#Text) (дата звернення: 20.05.2023).

22. Про Державний бюджет України на 2022 рік : Закон України від 2 грудня 2021 року № 1928-IX [URL:https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1928-20#Text](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1928-20#Text) (дата звернення: 20.05.2023).

23. Про Державний бюджет України на 2023 рік : Закон України від 3 листопада 2022 року № 2710-IX [URL:https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2710-20#Text](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2710-20#Text) (дата звернення: 20.05.2023).

24. Про Державну кримінально-виконавчу службу України : Закон України від 23 червня 2005 року № 2713-IV. [URL:https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2713-15](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2713-15) (дата звернення: 25.04.2023).

25. Про затвердження Порядку проведення експериментального проекту щодо платної послуги з надання поліпшених побутових умов та харчування особам, узятим під варту, в слідчих ізоляторах Державної кримінально-виконавчої служби України : Наказ Міністерства юстиції України від 06 травня 2020 № 1587/5 [URL:https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0405-20#Text](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0405-20#Text) (дата звернення: 16.04.2023).

26. Про затвердження переліку платних послуг, які можуть надаватися органами та установами Державної кримінально-виконавчої служби : Постанова Кабінету Міністрів України від 8 серпня 2007 року №1017 [URL:https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1017-2007-%D0%BF#Text](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1017-2007-%D0%BF#Text) (дата звернення: 12.04.2023).

27. Про затвердження Порядку обліку особистих грошей, цінностей і речей осіб, які тримаються в установах виконання покарань та слідчих ізоляторах, а також виданого їм речового майна : Наказ Міністерства юстиції України від 23.08.2013 № 1782/5 [URL:https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1473-13#Text](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1473-13#Text) (дата звернення: 12.04.2023).

28. Про схвалення Стратегії реформування пенітенціарної системи на період до 2026 року та затвердження операційного плану її реалізації у 2022-2024 роках: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 16 грудня 2022 р. № 1153-р [URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1153-2022-%D1%80#Text](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1153-2022-%D1%80#Text) (дата звернення: 12.04.2023).

29. Про чисельність Державної кримінально-виконавчої служби України : Закон України від 02.03.2000 № 1526-III [URL:https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1526-14#Text](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1526-14#Text) (дата звернення: 13.05.2023).

30. Про управління об'єктами державної власності : Закон України від 21 вересня 2006 року № 185-V [URL:https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/185-16#Text](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/185-16#Text) (дата звернення: 12.04.2023).

31. Рішення Рахункової палати від 12.10.2021 № 24-3. [URL:http://rp.gov.ua/upload-files/Activity/Collegium/2021/24-3_2021/Zvit_24-3_2021.pdf](http://rp.gov.ua/upload-files/Activity/Collegium/2021/24-3_2021/Zvit_24-3_2021.pdf) (дата звернення: 24.04.2023).

32. Романов М.В., Іванюк А.О. Щодо впровадження зарубіжного досвіду ресоціалізації засуджених до позбавлення волі. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. №4. URL: http://lsej.org.ua/4_2022/78.pdf (дата звернення: 21.04.2023).

33. Строкатюк О.М. Теоретична характеристика поняття «управління ресурсним забезпеченням» в бюджетній установі. *Теоретичне та практичне застосування результатів сучасної науки: матеріали V Міжнародної студентської наукової конференції, м. Рівне, 27 жовтня, 2023 рік / ГО «Молодіжна наукова ліга». Вінниця: ТОВ «УКРЛЮГОС Груп», 2023. — 344 с.*

34. Ткач І. М., Маланчук М. Ф. Сучасні підходи до поняття та класифікації ресурсів і ресурсного забезпечення. *Соціальний розвиток і Безпека*. – 2017. – Вип. 1 (1), С. 69 – 83. URL: <https://paperssds.eu/index.php/JSPSDS/article/view/15/6> (дата звернення: 22.10.2023).

35. Шкута О.О. Алгоритм реформування державної пенітенціарної служби України. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Випуск 36. Том 2. 2016 URL:http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvuzhpr_2016_36%282%29__30 (дата звернення: 24.10.2023).

36. Ягунов Д.В. Криза в пенітенціарній системі України: спроба системного аналізу. 2018-1. Веб-сайт: URL: <https://www.yagunov.in.ua/?p=1159> (дата звернення: 24.10.2023).

37. Якобчук В.П., Ходаківський Є.І., Литвинчук І.Л. Роль публічного управління у формуванні нової моделі державного регулювання економіки. *Ефективна економіка*. 2017. №1. URL:http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2017_1_10 (дата звернення: 25.04.2023).

38. Яцишин М. М. Проблеми визначення поняття «пенітенціарна система» в сучасних умовах. *Історико-правовий часопис: журнал*. Упоряд. О. Крикунов. Луцьк : Східноєвроп. нац.ун-т ім. Лесі Українки, 2014. №1(3). С. 3–7. URL:http://nbuv.gov.ua/UJRN/ipch_2014_1_3. (дата звернення: 24.10.2023).

39. Яцишин М. М., Крисяк Ю.П. Перспективи реформування пенітенціарної системи України: досвід Фінляндії. *Вісник пенітенціарної асоціації України*. 2018 / №3(5). URL: [:http://nbuv.gov.ua/UJRN/bpau_2018_3_3](http://nbuv.gov.ua/UJRN/bpau_2018_3_3) (дата звернення: 24.10.2023).

40. Dmytro Yagunov. Реформа пенітенціарної системи України (2015 – 2020): quidquid agis, prudenter agas et respice finem.

Веб-сайт: [URL:https://www.yagunov.in.ua/?p=2685](https://www.yagunov.in.ua/?p=2685) (дата звернення: 03.05.2023).

41. Веб-сайт: <https://zakon.rada.gov.ua/laws>